

Муниципальное казённое общеобразовательное учреждение
«Паспартинская средняя общеобразовательная школа им. А.Г. Калкина»

Рассмотрено на заседании школьного методического объединения учителей начальных классов Протокол № 1 от 30. 08. 2024 г. Руководитель ШМО В.И. Кадранова	Согласовано: Заместитель директора по УВР Л.В. Уханова 30. 08. 2024 г.	Утверждаю: Директор школы сов. А.В. Байжигитов Приказ № 81 от 31. 08.2024 г. Протокол № 1 педагогического совета
---	---	--

РАБОЧАЯ ПРОГРАММА
по алтай тил (Родной (алтайский) язык)
для 4 класса
Срок реализации программы: 2024-2025 учебный год

Составитель программы: учитель начальных классов
Язарова Н.М.

с. Паспарта, 2024 г.

ЈАРТАМАЛ БИЧИК

Программа ФГОС- тын некелтелерине келиштире, јанжыккан программага тайанып тургузылган, онойдо ок экинчи үйенин стандарттарынын Концепциясына тайанып, предметтер ичинде ле предметтер ортодо колбуларды, үредү процесстин логикасын ајаруга алып. Концепцияда айдылганыла болзо, төрөл тилле кычырганы баланын јайалталарын ачар, өскүрер, күүн – санаазын оморкодор. Төрөл тилин уренгени ажыра балдар бойынын түүкизи, алтай албатызынын јадыныла таныжып, бойы база ол албатыга кирип турганын билип, ого оморкоп, оны тооп јүрерине темигер.

Иштеер программа 3 класста алтай тилдин бичигине ууландыра эдилген.

Алтай тилле иштеер прграмма мындый амадулар бүдүрет.

Амадулар:

1. Алтай тилдин төс амадузы – үренчиктерди төрөл лө тиле таныштырып, кеендикти ондоор таскамал бергениле коштой, Төрөлине, калыгына тузазын јетирерге амадаар күүн – тап таскадары.
2. Алтай тилдин граматиказын бойы танынан ондоорго темигери.
3. Јайаанын ойгозып, кеендикти ондоорына таскаар.
4. Эрмек – куучыны литературалык болорына тазыгар.
5. Балдарга учурлалган кеендик чүмдемелдерди үренчик кажыла күн күүнзеп кычырар.
6. Кычырганы аайынча бойынын күүн – санаазын јартап, чыгара айдары.

3. Содержание учебного предмета

Эске алынары (1ч.)

Текст. (2 ч)

Текст дегени не? Тексттин планын канайда тургузар? Тексттер кандый болот?

Эрмек. (4ч)

Эрмектер кандый болот? Кычыру сөс дегени не? Эрмектин төс лө эчени члендери.

Эрмектин төзөгөзи деп нени айдар? Кениткен ле кенитпеген эрмектер.

Эрмектин эчени члендери. (3ч)

Жартаачы. Эрмектин эчени члендери. Толтыраачы. Эрмектин эчени члендери. Айалга.

Сөсколбу (4 час)

Сөсколбу дегени не? Сөсколбу.

Укташ члендер (5 час) Укташ члендер. Эрмекте укташ члендердин биригери: тоолоп айткан үннин, колбоочылардын (је, а, дезе) болужыла. Укташ баштаачылар, укташ айдылаачылар. Укташ эчени члендер. Эрмек керегинде бириктире корори.

Тегин ле колболу эрмек (4 ч.) Колболу эрмекти тегин эрмектен канайда ылгаштырар? Эрмекте бир эмезе эки ле онон до көп грамматический төзөгө болоры. Колболу эрмектерде токой тужер темдектерди тургузары.

Чике куучын — эрмек (3 ч) Чике куучын-эрмек ле автордын сөстөри. Чике куучынду эрмекте токой түжер темдектер.

Сөс. (8ч) Состин лексика учуры. Сос не-немени адаары (номинатив учуры). Бир учурлу ла коп учурлу состор. Состин чике ле кочуре учуры. Синонимдер, антонимдер. Лексика ажыра эбире не-неме, ар-буткендеги кубулталар керегинде билерин теренжидери. Су-алтай ла оско тилден кирген состор. Синонимдердин, антонимдердин созлигиле иштеери. Омоним состор. Бузулбас сосколбулар.

Сөс, сөстин бүдүми (7ч) Состин учурлу болуктери: тазыл, кожулталар. Тазылы јаныс сөстөр. Бичикте тазылы јаныс сөстөрдин созлигиле иштеер. Кожулталар. Сөс бүдүрер ле сөс кубултар кожулталар. Сөстин тазылы токтогон тунгак туйук үнгүр эжерине көчөри.

Куучын-эрмектин бөлүктери(8ч)

Адалгыш (19 ч) Адалгыштын текши учуры ла сурактары. Өс лө текши адалгыштар. Адалгыш јаныс ла коп тоодо турары. Адалгыштар кубулткыштарла кубулары. Улантылу адалгышла эрмекте тузаланып билери. Мензинер адалгыштар.

Јарталгыш(3ч) Јарталгыштар предметтердин темдектерин коргузери: өнин, кемин, бүдүмин, амтамын, јерин, кылык-јанын ла о.ө. Эрмек-куучында јарталгыштардын учуры. Јарталгыш адалгышла колбожоры. Учуры јуук, удурла учурлу јаталгыштар.

Тооломо(2ч) Предметтин турган тоозын ла ээчий турган тоозын көргүзөр тооломолорло таныжары. Тооломолорды адалгыштарла колбоштырып, эрмектер тургузары.

Солума(6ч) Јүзүннин солумалары. Эрмек-куучында јаныс ла көп тоодо турган адалгыштарды јүзүннин солумаларыла солуп билери.

Глагол(12ч) Глаголдын текши учуры: предметтердин эдилгелерин темдектеери. Глаголдын сурактары нени эдил јат? Нени этти? Нени эдер? Глаголдын өйлөри. Эрмек-куучында глаголдын учуры. Глагол ло адалгыштын колбожоры.

Кубулбас(2ч) Кубулбас. Кубулбастын текши учуры. Кубулбасты глаголло колбоштырып билери. Эрмек-куучында кубулбастардын учуры; эрмекте кубулбастардын учурын јартап билери. Тексттен кубулбастарды таап, кандый сөслө колбошконын јартаарга таскадар.

Катап көрөри (13ч)

Класс: 4

Учитель: Язарова Наталья Михайловна

Предмет: алтайский язык (алтай тил)

Количество часов по учебному плану:

Всего: 102 часов; в неделю 3 часа

Плановых контрольных уроков: 9

Планирование составлено на основе авторской программы К.К. Пиантиновой, Н.Б.Тайбориной «Алтай тилдин программазы 1-4 кл. 2012 j.»

Базовые учебники:

1. Алтай тил 4 класс К.К. Пиантинова Учебник для учащихся 4 класса Министерство образования и науки РА 2015г.

Рабочие тетради

1. Алтай тил. Рабочая тетрадь 4 класс К.К. Пиантинова: Горно-Алтайск, 2016

Календарно – тематикалык пландаш

	Уроктын темалары	Частын тоозы	План	Факт аайынча
--	-------------------------	---------------------	-------------	---------------------

№			аайынча	
1	Эрмек –куучынды таскадары. Журукла диалогту текст тургузары.	1	03.09	
2	Текст. Тексттин темдектери.	1	05.09.	
3	Тексттин будумдери.	1	06.09.	
4	Тексттин планын тургузары	1	10.09.	
5	Ченелте иш «Ачынчак айу».	1	12.09.	
6	Жастыраларла иш. Текст.	1	13.09.	
7	Эрмек –куучынды таскадары.Жетиру текстти толо бичири.	1	17.09.	
8	Эрмек.	1	19.09.	
9	Амадузы јанынан эрмектердин будумдери.	1	20.09.	
10	Айдылган ун јанынан эрмектердин будумдери.	1	24.09.	
11	Кычыру сос. Кычыру сос дегени не?	1	26.09	
12	Эрмектин тос ло эчени члендерин ылгаштырары.	1	27.09.	
13	Кениткен ле кенитпеген эрмектер.	1	01.10.	

14	Эрмектин эчени члендери.	1	03.10.	
15	Эрмектин модельдерин тургузары.	1	04.10.	
16	Ченелте иш «Борсык».	1	08.10.	
17	Жастыраларла иш. Сосколбу дегени не?	1	10.10.	
18	Сосколбу дегени не?	1	11.10.	
19	Сурактын болужыла сосколбуда тос ло камаанду сости табары.	1	15.10.	
20	Укташ члендер дегени не?	1	17.10.	
21	Эрмекте укташ члендердин биригери.	1	18.10.	
22	Ченелте иш «Сан башка мош».	1	22.10.	
23	Жастыраларла иш. Укташ членду эрмектерде токтой тужер темдектер.	1	24.10.	
24	Укташ членду эрмектер.	1	25.10.	
25	Укташ члендердин ортозында запятойды качан тургузар, а качан тургуспас.	1	05.11.	
26	Эрмек –куучынды таскадары. Текстле иштеер. Бажалык. Абзац. План.	1	07.11.	
	Абзац. План.	1	08.11.	

27				
28	Эрмек керегинде билерин бириктире корори.	1	12.11.	
29	Тегин ле колболу эрмек.	1	14.11.	
30	Колболу эрмекти тегин эрмектен канайда ылгаштырар?	1	15.11.	
31	Колболу эрмектерди ле укташ членду эрмектерди ылгаштырары.	1	19.11.	
32	Чике куучын-эрмек ле автордын состори дегени не?	1	21.11.	
33	Чике куучын-эрмекте токтой тужер темдектер.	1	22.11.	
34	Чике куучын-эрмекте токтой тужер темдектер.	1	26.11.	
35	Изложение «Шулузин».	1	28.11.	
36	Жастыраларла иш. Состин лексика учуры.	1	29.11.	
37	Оско тилден кирген состор.	1	03.12.	
38	Эскирип калган состор дегени кандый состор?	1	05.12.	
39	Синонимдер, антонимдер, омонимдер дегени не?	1	06.12.	
40	Бузулбас сосколбулар дегени не?	1	10.12.	

41	Ченелте иш «Айу».	1	12.12.	
42	Жастыраларла иш.Эрмек –куучынды таскадары. Шууген учурлу текст тургузары.	1	13.12.	
43	Эрмек –куучынды таскадары. Шууген учурлу текст тургузары.	1	17.12.	
44	Состин будуми, будери. Состор учурлу кандый болуктерден туруп жат	1	19.12.	
45	Сос будурер ле сос кубултар кожулталар. Олорды канайда ылгаштырар	1	20.12.	
46	Состин кожулталарын чын бичири	1	24.12.	
47	Колболу состор.	1	26.12.	
48	Эрин чойилер ундулерди состордо чын бичири	1	27.12	
49	Состин учуры, будуми керегинде билерин бириктире корори.	1	14.01.	
50	Ченелте иш «Журукчы».	1	16.01.	
51	Жастыраларла иш. Состин учуры, будуми керегинде корори.	1	17.01.	
52	Куучын-эрмектин болуктери дегени не?	1	21.01.	
53	Кубулбас.	1	23.01.	
54	Эрмек-куучынды таскадары. Журамал текст тургузар.	1	24.01.	

55	Адалгыш.	1	28.01.	
56	Адалгыштар кубулткыштарла кубулары.	1	30.01.	
57	Тозоочи ле костоочи кубулткыштар.	1	31.01.	
58	Береечи ле омолоочи кубулткыштар.	1	04.02.	
59	Јерлеечи ле чыгытту кубулткыштар.	1	06.02.	
60	Орус тилден кирген адалгыштар кубулткыштарла кубулары.	1	07.02.	
61	Кубулткыштарда экиленген таныктарды чын бичири.	1	11.02.	
62	Мензинер адалгыштар.	1	13.02.	
63	Мензинер адалгыштар кубулткыштарла кубулары.	1	14.02.	
64	Адалгыш керегинде бириктире корори.	1	18.02.	
65	Ченелте иш «Кыш».	1	20.02.	
66	Јастыраларла иш.Эрмек- куучынды таскадары. Јетиру эдер текстти сурактар аайынча талдап бичиир.	1	21.02.	
67	Јарталгыш.	1	25.02.	
68	Не-неменин башка-башка темдектерин коргузип турган јарталгыштар.	1	27.02.	
	Јарталгыштарла эрмекте тузаланып билери	1	28.02.	

69				
70	Ченелте иш «Эрте јас».	1	04.03.	
71	Јастыраларла иш.Тооломо.	1	06.03.	
72	Тооломо.	1	07.03.	
73	Тооломолорды адалгыштарла колбоштырып, эрмектер тургузары	1	11.03.	
74	Ченелте иш «Эн терен кол».	1	13.03.	
75	Солума.	1	14.03.	
76	Солума. Јузуннин солумалары.	1	18.03.	
77	Јузуннин солумалары. Кубулткыштарла кубулары.	1	20.03.	
78	Башка-башка кубулткыштарда турган јузуннин солумаларыла эрмек-куучында тузаланары.	1	21.03.	
79	Эрмек-куучынды таскадары. Берилген планла текст тургузар.	1	01.04.	
80	Ченелте иш «Канашын одук».	1	03.04.	
81	Јастыраларла иш.Кубулбас.	1	04.04.	
82	Эрмек-куучында кубулбастардын учуры.	1	08.04.	
	Эрмек-куучынды таскадары. Шууген учурлу текст	1	10.04.	

83	тургузар.			
84	Ченелте иш «Жаскы кундер».	1	11.04.	
85	Жастыраларла иш. Глагол.	1	15.04.	
86	Глагол	1	17.04.	
87	Глаголдын тургуза, келер, откон ойи	1	18.04.	
88	Глаголдын ойлорин кожулталарынан таныыр	1	22.04.	
89	Келер ойдин глаголдорынын кожулталарынын анылузы.	1	24.04.	
90	Глаголдын ойлорин кожулталарынан таныыр	1	25.04.	
91	Глагол јузундерле кубулары	1	29.04.	
92	Глаголдорло эрмек-куучында тузаланып билери.	1	06.05.	
93	Глагол керегинде бириктире корори.	1	13.05.	
94	Глагол керегинде бириктире корори.	1	13.05.	
95	Глагол керегинде бириктире корори.	1	15.05.	
96	Ченелте иш «Быйанду кайын».	1	16.05.	
97	Жастыраларла иш Эрмек –куучыннын болуктери Адалгыш.	1	20.05.	

98	Жарталгыш.	1	20.05.	
99	Солума.	1	22.05.	
100	Кубулбас.	1	22.05.	
101	Контрольный диктант «Жай».	1	23.05.	
102	Жастыраларла иш.Жыл туркунына уренгенин корори.	1	26.05	

«Алтай тилдин» курсын үренип божоткон үренчиктерге класстар аайынча некелтелер:

4-чи классты божодып јаткан үренчиктердин некелтелери.

Үренчиктер нени билер учурлу:

-сөстин бүдүмин;

-куучын- эрмектин бөлүктөрүн (адалгыш, јарталгыш , солума, глагол);

-эрмектин члендерин (төс лө эчени)

Үренчиктер нени эди билер учурлу:

-үредүчинин кычырганы аайынча 55-65 сөстөн турган текстти јастыра јок, каллиграфия јанынан чын бичип;

-сөстөрдү табыш—таныктары аайынча ылгап,үйелерге бөлип, үндү табыштарды кату ба,јымжак па, узун ба;

-туйук табыштарды үнгүр бе, тунгак па деп ылгап;

Табыштар ла таныктардын тоозын түндештирип;

- сөстөрдү бүдүмиле ылгап;куучын- эрмектин бөлүктөрүн таныпла омордын грамматика темдектерин јартап (адалгыштардын тоозын, кандый кубулткышта турганын; глаголдын өйин, солуманын жүзүни, тоозы);

- эрмекти синтаксис јанынан јартап (бүдүми, төс лө эчени члендери, омордын бой- бойыла колбузы);

-эрмектен сөсколбулар чыгарып;

-танынан эмезе классла тургускан план аайынчајурамал эмезе шүүген учурлу изложение, сочинение бичип.

Тузаланатан бичиктер ле электронный материалдар.

Бичиктер:

1.Алтай тил. Ёредё бичик 4 класс К.К. Пиантинова. 2017 j

Иштеер тетрадьтар (Алтай тилле)

2. Иштеер тетрадь 4 класс

Ёредёчиге болушту бичиктер

3. Ёредёчиге болушту бичик 4 класс

Тематический планнын тузедузи

откон күни	уроктын темазы	кандый шылтак	канайда откургени	директордын ўредў аайынча ордынчызыла јоптолгон

